

PŘEHLED VÝZKUMŮ

57-2

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 57
Volume 57

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Barbora Tesařová
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce Cover Photography	Medailon z hrobu 914/803 z kostela sv. Kříže v Javorníku (obr. 22, str. 191). Medallion from grave Nr. 914/803 in the St. Cross Church in Javorník (Fig. 22, Pg. Nr. 191).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

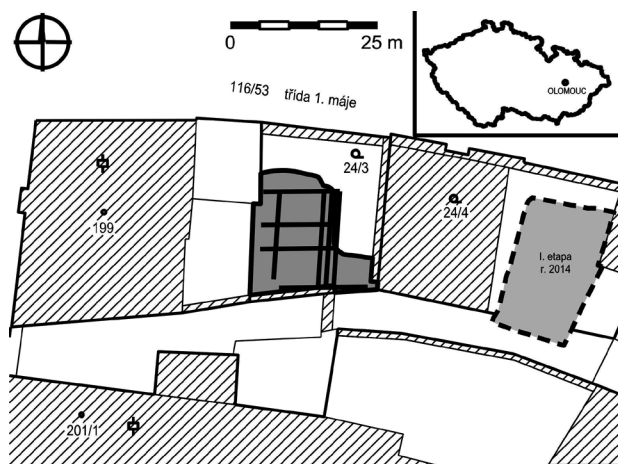
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2016
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2016 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Obr. 55. Olomouc, Sokolská ulice. Kalichovitě rozevřený pohár (foto A. Večeřová).

Abb. 55. Olomouc, Sokolská Straße. Die Becher mit einem Kelchrand (Foto A. Večeřová).

Obr. 56. Olomouc, Wurmova 3. Výřez DKM Olomouce s vyobrazením výzkumu.

Abb. 56. Olomouc, Wurmova Straße Nr. 3. Der Schnitt DKM Karte von Olmütz mit eine Abbildung den Grabungen.

OLMOUC (K. Ú. OLMOUC-MĚSTO, OKR. OLMOUC)

Wurmova 3, parc. č. 24/4, 24/3. Středo- a mladohradištní období, vrcholný středověk, novověk. Město, sídliště. Záchranný výzkum. Budoucí uložení nálezů: depozitář Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci.

Záchranný archeologický výzkum předcházející výstavbě skladových prostor ve Wurmově ulici č. 3, byl zahájen

12. října a ukončen 8. prosince 2015. Výzkum proběhl na ploše, která je vymezena souřadnicemi: X=546385,29; Y=1121208,34; X=546380,34; Y=1121209,00; X=546379,80; Y=1121215,73; X=546385,16; Y=1121215,37.

V roce 2015 měl pokračovat výzkum z roku 2014 (Zatloukal 2015, 299–300), ale investor svůj stavební záměr odložil na neurčito. Z tohoto důvodu bylo nutné především zabezpečit nedokopanou lokalitu před povětrnostními vlivy, protože hlína již byla vyvezena a nebylo možné vykopaný prostor zasypat. Dále jsme využili možnosti provést ve spolupráci s Katedrou Geologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci geofyzikální průzkum parc. č. 24/4 cílený na nalezení základového zdiva kostelíka z 2. poloviny 12. století, objeveného v roce 1999 Josefem Bláhou (2000, 63). Průzkum uskutečnila Zuzana Lendáková metodami GPR (obr. 56) a ERT. Podle předběžného vyhodnocení se jeví, že zdivo kostelíka je pravděpodobně silně porušeno, ale v úrovni písčitého podloží by mohla být zachována jižní obvodová stěna. Západní zeď kostela, určující jeho délku, je velmi nejistá, podobně i jižní stěna. Nadále proto neznáme ani délku ani šířku románské stavby.

Richard Zatloukal, Zuzana Lendáková

Literatura

Bláha, J. 2000: III. Přehledy činnosti. 3. Útvar archeologických výzkumů. Olomouc, Wurmova ulice č. o. 3, třída 1. máje č. o. 36. Památkový ústav v Olomouci. Výroční zpráva 1999. Olomouc: Památkový ústav, 61–63.

Zatloukal, R. 2015: Olomouc (okr. Olomouc-město). Přehled výzkumů 56(2), 299–300.

Resumé

Olomouc (Kat. Olomouc-město, Bez. Olomouc), Wurmova Straße Nr. 3, Parz. Nr. 24/4, 24/3. Mittlere und jüngere Burgwallzeit, Hochmittelalter, Neuzeit. Stadt, Siedlung. Rettungsgrabung.

OLŠANY U PROSTĚJOVA (OKR. PROSTĚJOV)

„Zlatníska“. Mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Ve dnech 7. až 24. července 2015 byl realizován záchran-

ný archeologický výzkum související nejen s výstavbou další výrobní haly, ale i s plánovaným rozšířením administrativního zázemí a parkoviště společnosti Mürdter-Dvořák, parc. č. 658 a 659/1, k. ú. Olšany u Prostějova, okr. Prostějov (ZM ČR 1:10 000, list 24-22-23, raně středověké pohřebiště zachyceno v okolí bodu o souřadnicích 173:18 od Z:J s. č.). Realizované stavební práce zasáhly již dříve známé pohřebiště Slovanů mladší doby hradištní (např. Fojtík 2008, 68–69; Fojtík, Šmíd 2008, 69–72, tab. 54–58, 83: 2, 84). Celkem bylo odkryto, prozkoumáno a zdokumentováno 22 hrobů, které vedle zpravidla velmi dobře dochovaných lidských skeletů poskytly též zajímavou kolekci předmětů hmotné kultury 11. století. Běžnému spektru nálezů, jakými jsou zde zejména bronzové či stříbrné/stříbrem plátované esovité záušnice nebo železné nožičky, se vymyká nejen bohatě zdobená keramická lahvovitá nádoba (obr. 57), ale i velký karneolový korál, který je přímým dokladem dálkových obchodních kontaktů dosahujících skrze východoevropský prostor až do dnešního indického Kašmíru (blíže např. Mrázek 1999, 55–59). Zcela zvláštní zmínky zasluhuje „řetízek“ (obr. 58) sestavený z esovitých záušnic střídajících se s bronzovými náušnicemi, jejichž dolní oblouk je opletený spirálovitými drátky (německy označovanými jako *Ohrring mit Spiraldrahtwicklung*) – tyto jsou v českých zemích patrně zcela ojedinělé; nalézáme je však nejen v Karpatské kotlině (bělohorská kultura, zde klasifikovány jako typ 18, viz Giesler 1981, 126), ale i na Balkánu (karantánská kultura, např. Eichert 2010, 64–65; Petrinec 2009, 273–275) nebo na území dnešního Řecka (tj. v prostředí byzantském, kde je též spatřován jejich původ, např. Papanikola-Bakirtzi ed. 2002, 434, obr. 560). Odkryv pohřebiště, časově cca o půl století předcházejícího první písemnou zmínku o obci Olšany u Prostějova (r. 1141 - ve výčtu majetku biskupství olomouckého, CDB I, č. 115, s. 120; k problematice např. Bistřický 1983), probíhal ve spolupráci s týmem antropologů z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně a provázel jej tak kupříkladu i sterilní odběr vzorků určených k podrobnějšímu genetickému zkoumání zdejší raně středověké populace (obr. 59).

Pavel Fojtík, Miroslav Králík, Tomáš Mořkovský, Robin Pěníčka

Literatura a prameny

CDB I: *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I. Inde ab a. 805, usque ab a. 1197.* G. Friedrich (edd.): Pragae : Sumptibus comitiorum Regni Bohemiae, 1904 – 1912.

Bistřický, J. 1983: Písemnosti olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. *Sborník archivních prací* 33, 32–74.

Eichert, S. 2010: *Die frühmittelalterlichen Grabfunde Kärntens. Die materielle Kultur Karantaniens anhand*

der Grabfunde vom Ende der Spätantike bis ins 11. Jahrhundert. Aus Forschung und Kunst 37. Klagenfurt am Wörthersee: Geschichtsverein für Kärnten.

Fojtík, P. 2008: *Slovanské osídlení Prostějovska ve světle hrobů a pohřebišť.* Archeologické památky střední Moravy 16. Olomouc: Archeologické centrum Olomouc.

Fojtík, P., Šmíd, M. 2008: *Slovanské hroby a pohřebiště na Prostějovsku.* Pravěk - Supplementum 18. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Giesler, J. 1981: Untersuchungen zur Chronologie der Bijelo-Brdo-Kultur. *Prähistorische Zeitschrift* 56, 3–167, Berlin.

Mrázek, I. 1999: *Drahé kameny ve středověku Moravy a Slezska.* Brno: Moravské zemské muzeum.

Papanikola-Bakirtzi, D. (ed.) 2002: *Everyday life in Byzantium (exhibition Thessaloniki, White Tower, October 2001 – January 2002).* Athens: Hellenic Ministry of culture.

Petrinec, M. 2009: *Gräberfelder aus dem 8. bis 11. Jahrhundert im Gebiet des frühmittelalterlichen kroatischen Staates.* Split: Muzej Hrvatskih Arheoloških Spomenika.

Resumé

Olšany u Prostějova (Bez. Prostějov), „Zlatniska“. Jüngere Burgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

Obr. 57. Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Hrob č. 18/2015 a keramická láhev uložená v nohách nebožtíka.
Abb. 57. Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Grab Nr. 18/2015 und bei den Füßen des Gestorbenes angelegte keramische Flasche.

Obr. 58. Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Kolekce šperků z mladohradištního hrobu č. 6/2015.

Abb. 58. Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Der jungburgwallzeitliche Schmuckkollektion aus dem Grab Nr. 6/2015.

Obr. 59. Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Sterilní odběr vzorků vhodných k podrobnějšímu genetickému zkoumání.

Abb. 59. Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Sterile Probe für detailliertere genetische Studien.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Müllerův dům, parc. č. 558. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V letních měsících roku 2015 byl realizován záchranný archeologický výzkum v prostoru zahrady Müllerova domu v Opavě (ulice Praskova 8; k. ú. Opava-Město), který byl vyvolán záměrem opravy jmenovaného objektu. Tato rekonstrukce je spojena se zemními pracemi, proto zde byla vytyčena sonda za účelem záchranného archeologického výzkumu. Ta vhodně doplnila a navázala na již uskutečněné záchranné archeologické výzkumy z let 2005 a 2013 (Juchelka 2005; Juchelka 2008; Kolář 2013).

Archeologický výzkum se uskutečnil na katastru Opavy-Města na parcele č. 558, vymezené výstavní budovou Slezského zemského muzea a Müllerovým domem (obr. 60). Lokalita se nalézá v provincii Středoevropské nížiny, soustavy Středopolských nížin, podsoustavy Slezská nížina, celku Opavská pahorkatina; lokalita je situována na pravobřežní terase Opavy, cca 300 m jihozápadně od jejího toku. Nachází se v prostoru bývalého opavského hradu, jehož datum výstavby dle dosavadních předpokladů spadá mezi roky 1383/85 až 1404.

Sonda orientovaná osou přibližně ve směru sever – jih měla rozměry 8 × 2,5 m. Její maximální hloubka činila 4,7 m (obr. 61). V sondě se nacházelo souvrství novověkého stáří (k. 100, 101, 102, 103, 104, 107, příp. 108), do nichž bylo zapuštěno šest sloupků (?; obj. 500, 502, 503, 504, 505, 506, 509). Jejich vyhnitím vznikly výplně 105, 109, 110, 111, 113 a 135. Dále byl zachycen novověký objekt 501 (výplň 107) zahluobený do vrstvy 108, který byl vyplněn kuchyňským odpadem (jednalo se spíše o koncentraci střepů než o objekt). Pod tímto souvrstvím byly odkryty vrstvy obsahující raně novověký až vrcholně středověký materiál. Jedná se o k. 106, 108 (?), 112, 114, 115, 118. Následovaly středověké vrstvy 116, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132. Byla objevena i část příkopu, který byl vyhlouben jako součást fortifikace u bývalého hradu směrem k městu. Na jeho dně byl odkryt dřevěný žlab (k. 133) sloužící zřejmě k odvádění dešťové vody. Dle stratigrafické situace je zřejmé, že po ukončení funkce příkopu v něm vznikla vrstva 106, která se zdá být jak obsahem materiálu, tak stratigraficky, z vrstev dorovnávajících terén nejstarší. Na ni dosedaly ostatní vrstvy obsahující vrcholně středověký a raně novověký materiál (k. 108, 112, 114, 115, 118) a téměř výlučně novověký (100, 101, 102, 103, 104 a obj. 500, 503, 504, 505, 506, 509).

Samotné těleso příkopu protínalo starší středověké vrstvy, které lze předběžně datovat do časového rámce před výstavbou samotného hradu (stavba hradu bývá kladena k rokům 1383/85 – 1404, Kouřil, Prix, Wihoda 2000, 289). Na jižní straně tvořila hranu výkopu zeď (900), která odděluje areál Střední průmyslové a střední umělecké školy od prostoru zahrady Müllerova domu. Na ni kolmo navazovala další zeď (901), jednalo se však spíše o negativ zdi vyplněný sutí. V sondě bylo nalezeno velké množství archeologického materiálu, zejména fragmentů keramických nádob, dále nálezy kostí, zubů a rohů, železných předmětů, strusky, uhlíků, cihel, skla, úlomků malty, kamenů, ulit, atd. Naprosto převažující část objemu zkoumaného materiálu tvoří zlomky keramických nádob. Ty jsou archeologicky velmi citlivou složkou vzhledem k tomu, že nádoby nebylo z různých důvodů možné dlouhodobě používat. V rámci tvarové náplně převládají hrncovité nádoby, objevují se fragmenty pokliček, trojnožek, mís, džbánů, pohárů aj. Poměrně velké je zastoupení zásobnic (zejména ve starších vrstvách). Keramika je vesměs kvalitně vypálená